

DELEGACIJA SKUPŠTINE CRNE GORE PRI PARLAMENTARNOJ SKUPŠTINI NATO

IZVJEŠTAJ

o učešću delegacije Skupštine Crne Gore,
na Proljećnjem zasijedanju Parlamentarne skupštine NATO,
održanom u periodu 27-30. maja 2016. godine, Tirana, Albanija

Prolječno zasijedanje Parlamentarne skupštine (PS) NATO održano je u periodu 27-30. maja 2016. godine u Tirani u Albaniji, a domaćin ovog značajnog skupa bila je delegacija Albanije pri PS Sjeverno-Atlanske Alijanse. Ovom prilikom Stalnu delegaciju Skupštine Crne Gore činio je Obrad Mišo Stanišić, dok su u svojstvu predstavnica stručne službe skupu prisustvovala sekretarka delegacije Zorana Bačović i predstavnica Odjeljenja za odnose sa javnošću i protokol, prevoditeljka Vanja Đurićanin.

Prolječno zasijedanje u Tirani okupilo je približno 260 parlamentaraca iz 28 zemalja članica NATO, iz Sjeverne Amerike i Evrope, kao i delegate iz partnerskih zemalja i zemalja posmatrača, u cilju razmatranja aktuelnih bezbjednosnih pitanja i nacrtu izvještaja komiteta Parlamentarne skupštine s tim u vezi. Ovom prilikom, učesnicima su se obratili predstavnici vlada, akademske zajednice, NVO sektora i NATO-a.

Skup je realizovan u prije i poslije podnevnom dijelu radnog dana, u vremenu 9-13 sati tj. 14.30-18 sati, a Plenarna sjednica je održana posljednjeg dana zasijedanja, u terminu 8,30-12,30 sati.

Rad Parlamentarne skupštine NATO, ovom prilikom, odvijao se po sljedećem programu (u prilogu izvještaja nalazi se Program rada koji čini sastavni dio dokumenta):

Prvog dana zasijedanja, 27. maja 2016. godine, održane su: sjednica sekretara delegacija i sastanak Stalnog komiteta. Tokom sjednice sekretara delegacija pružene su detaljne informacije organizaciono-tehničkog karaktera, data uputstva za uspješnu realizaciju Proljećnog zasijedanja PS NATO u 2016. godini, i predstavljene planirane aktivnosti komiteta u narednom periodu. Ovom prilikom, posebna pažnja učesnika bila je usmjerena na informisanje o preduzetim radnjama na pripremi 62. Godišnjeg

*Prolječno zasijedanje Parlamentarne skupštine NATO
Tirana, Albanija, 27-30. maj 2016. godine*

DELEGACIJA SKUPŠTINE CRNE GORE PRI PARLAMENTARNOJ SKUPŠTINI NATO

zasijedanja PS NATO, koje će biti održano u Istanbulu, u Turskoj, u periodu 18-21. novembra 2016. godine.

Sjednica Stalnog komiteta počela je toplim riječima dobrodošlice predsjedavajućeg upućenih Stalnoj delegaciji Skupštine Crne Gore pri Parlamentarnoj skupštini NATO koju je predstavljao Obrad Mišo Stanišić. On se nakon toga obratio učesnicima sjednice i zahvalio na pozivu za prisustvo sastanku čime je Crnoj Gori prvi put pružena prilika da učešće u radu podijeli sa parlamentarcima država članica Sjeverno Atlantske Alijanse. Stanišić je istakao da upućivanje poziva Crnoj Gori za članstvo u NATO i zaključenje Pristupnog protokola predstavljaju veoma značajne korake i potvrde napora koje je Crna Gora uložila na putu euro-atlantskih integracija. Ovim je dat snažan podstrek Crnoj Gori za nastavak predanog i posvećenog rada u ovoj oblasti, rekao je Stanišić naglasivši da države članice NATO u Crnoj Gori imaju iskrenog prijatelja i partnera koji će pružiti puni doprinos unaprjeđenju sistema kolektivne bezbjednosti u svijetu, što je praćeno aplauzom učesnika sjednice.

U nastavku rada sjednice utvrđen je Nacrt deklaracije "Jedinstvena i odlučna NATO agenda za Samit u Varšavi" koji su prezentovali predsjedavajuća Komiteta za odbranu i bezbjednost Nicole Ameline iz Francuske i predsjednik Političkog komiteta Ojars Eriks Kalnins iz Letonije, a između ostalog predstavljene su i aktivnosti ovog tijela i Parlamentarne Skupštine NATO u predstojećem periodu.

Drugog i trećeg dana zasijedanja, 28. i 29. maja 2016. godine, održani su sastanci: Komiteta za civilnu dimenziju bezbjednosti, Komiteta za ekonomiju i bezbjednost, Političkog komiteta, Komiteta za nauku i tehnologiju i Komiteta za odbranu i bezbjednost.

Prvi dio sesija navedenih radnih tijela obilježilo je razmatranje predloga zapisnika sa sjednica komiteta održanih tokom 61. Godišnjeg zasijedanja PS NATO u Stavangeru u Norveškoj, u periodu 9-12. oktobra 2015. godine, dok je završni dio tretirao pitanje predstojećih aktivnosti.

Tokom sastanka **Političkog komiteta** učesnicima su se prezentacijama obratili ministar vanjskih poslova Albanije Ditmir Bushati izlaganjem o „Bezbjednosnim pitanjima na Balkanu“, i bivši predsjednik Albanije prof dr Rexhep Meidani na temu „Rusija i Zapadni Balkan“.

Usljedila je diskusija delegata o Nacrtu izvještaja izvjestioca Potkomiteta o NATO partnerstvima Paolo Alli-ja iz Italije na temu: "Kina u svijetu promijena" u kojem se navodi da su postepene reforme počev od kasnih 70-ih godina prošlog vijeka učinile da Narodna Republika Kina postane zemlja sa rastućom tržišnom orijentacijom, boljom

*Proljećno zasijedanje Parlamentarne skupštine NATO
Tirana, Albanija, 27-30. maj 2016. godine*

DELEGACIJA SKUPŠTINE CRNE GORE PRI PARLAMENTARNOJ SKUPŠTINI NATO

pozicijom na svjetskom planu i statusom druge najveće ekonomije na svijetu sa značajnim uticajem na ekonomska i finansijska dešavanja, te da i u oblasti međunarodne bezbjednosti njena uloga dobija na značaju. Tokom diskusije je iznijeto i da je oficijelni rast BDP-a u 2015., najslabiji u posljednjih 25 godina, pao na 6,9% te da ne odgovara predviđanjima kineskih zvaničnika o rastu od 8% kao normi za najmanje dvije naredne decenije, dok se u pogledu 2016. godine prognoze kreću u intervalu od 6,5% do 5%, ali i niže po predviđanjima posmatrača tržišta. U iznijetom kontekstu konstatovan je i rast novčanog zaduživanja za privatna i državna preduzeća nakon programa novčane stimulacije iz 2009. godine, što je povećalo odnos duga prema BDP-u sa oko 170% u 2007. na 280% do sredine 2015. godine, te da je značajna nestabilnost na berzi započeta prošlog ljeta imala ozbiljne posljedice na međunarodnim finansijskim tržištima i da je izazvala hitne intervencije Centralne banke Narodne Republike Kine. Tokom diskusije je iznijeto i da sveobuhvatne prioritete spoljne politike Narodne Republike Kine predstavljaju očuvanje stabilnog regionalnog okruženja i upravljanje "mirnim usponom", te da je uz uvažavanje činjenice da je težište razvoja stavljeno na privredu i društvo potrebno imati na umu da je Kina, iako snažna u ekonomskom i finansijskom smislu, istovremeno i zemlja u razvoju. Nacrtom izvještaja, u okviru preliminarnih zaključaka, je iznijeto da Narodna Republika Kina predstavlja jedinu stalnu članicu Savjeta bezbjednosti Ujedinjenih nacija sa kojom Alijansa nema formalne mehanizme za angažovanje i konsultacije te da bi politički dijalog na ovoj relaciji obema stranama obezbjedio osnov za konstruktivni angažman u cilju smanjenja tenzija i povećanja stabilnosti na regionalnom nivou.

Usljedila je diskusija o Nacrtu izvještaja Gerald E. Connolly-a, izvjestioca Potkomiteta o transatlantskim odnosima iz Sjedinjenih Američkih Država na temu "Bezbjednost u Zalivu".

Potom su delegati Parlamentarne skupštine NATO vodili raspravu o Nacrtu izvještaja o "Političkim aspektima implementacije dogovora u Vels-u i izgledima za Samit u Varšavi", generalnog izvjestioca Rasa Juknevičiene iz Litvanije, u kojem je istakao da je Samit 2014 u Velsu, u kontekstu evroatlantske bezbjednosti, održan u ključnom trenutku te da složenost međunarodnog bezbjednosnog okruženja u 2016. godini, jasno i više nego ikada pokazuje relevantnost i važnost uloge NATO. Takođe, izvjestilac je istakao da će snaga i sposobnost pružanja odgovora na postavljene izazove međunarodno bezbjednosnog karaktera, u svijetlu pretnji sa istoka i juga, zavisiti od kohezije članica Alijanse, njihove solidarnosti i zajedničkog odgovora kao i da, u ovom kontekstu, značajnu ulogu ima održivost podrške NATO-a partnerima koji dijele evroatlantske vrijednosti i podstiču jačanje veza sa Alijansom. Tokom diskusije delegata je iznijeto i da će odgovor na pitanje od ključnog značaja za evro-atlantsku

*Proljećno zasjedanje Parlamentarne skupštine NATO
Tirana, Albanija, 27-30. maj 2016. godine*

DELEGACIJA SKUPŠTINE CRNE GORE PRI PARLAMENTARNOJ SKUPŠTINI NATO

bezbjednost i koheziju Alijanse tokom predstojećeg Samita u Varšavi zakazanom za jul 2016. godine, predstavljati konstatacija u kojoj su mjeri države članice NATO sprovele preuzete političke i odbrambene obaveze kao i da će u kontekstu bezbjednosnih izazova za NATO, posebno onih koji dolaze sa juga, biti potrebni donošenje odluka i izgradnja konsenzusa. U dijelu zaključnih ocjena diskusije o tekstu Nacrta izvještaja, istaknuta je važnost postojanja efikasne transatlantske Alijanse zasnovane na bliskim odnosima, zajedničkim vrijednostima, normama i principima kao i očekivanje da će Varšavski samit 2016, biti važna prilika za procjenu napretka u sprovođenju odluka donijetih na Samitu održanom prije dvije godine. Ovom prilikom, takođe, biće pružena i mogućnost procjene da li i gdje politika NATO-a mora pristupiti prilagođavanju novim bezbjednosnim izazovima kao dio dugoročnog procesa adaptacije i jasne potrebe za preduzimanje konkretnih koraka u cilju obezbjeđenja kredibilne i stabilne odbrambene politike, ocijenjeno je tokom rasprave učesnika sjednice.

Sastanak **Komiteta za civilnu dimenziju bezbjednosti** obilježila je panel diskusija o „Političkom i bezbjednosnom razvoju na Zapadnom Balkanu“ tokom koje je razmotren Nacrt izvještaja Specijale izvjestiteljke Ulla-e Schmidt iz Njemačke na temu: „Zapadni Balkan: Izazovi evropskih i evro-atlantskih integracija“ a učesnicima sastanka, u okviru ove teme, prezentacijom se obratio predavač iz oblasti međunarodnih odnosa, bezbjednosti, geopolitike sa Evropskog Univerziteta iz Tirane dr Enri Hide, a uslijedila je diskusija učesnika.

Učestvujući u raspravi o Nacrtu izvještaja član delegacije Skupštine Crne Gore pri Parlamentarnoj skupštini NATO Obrad Mišo Stanišić je, u kontekstu evro-atlantskog puta Crne Gore, izrazio uvjerenje da će Crna Gora na Proljećnom zasijedanju Parlamentarne skupštine NATO naredne godine imati status punopravne članice i s tim u vezi iskazao punu saglasnost sa stavom izvjestiteljke Ulla-e Schmidt da je proces ratifikacije Pristupnog protokola potrebno ubrzati.

Stanišić je naglasio da Crna Gora predstavlja multietničko društvo zasnovano na čvrstim osnovama, da ima korektnu regionalnu saradnju, dobre bilateralne odnose te da nema nerješениh pitanja sa susjedima. U kontekstu iznijetog posebno je istakao činjenicu da Crna Gora predstavlja jedinu republiku bivše SFRJ u kojoj 90 ih godina prošlog vijeka nije bilo ratnih dejstava.

Stanišić je iskazao punu podršku svim zemljama aspirantima u Sjeverno Atlantsku Alijansu, posebno susjedima, sa ciljem da se istorija na Zapadnom Balkanu ne ponavlja svako 30-40 godina.

U okviru predstavljanja Nacrta Specijalnog izveštaja na temu: „Zapadni Balkan: Izazovi evropskih i evro-atlantskih integracija“, izvjestiteljke Ulla-e Schmidt iz Njemačke, je

*Proljećno zasijedanje Parlamentarne skupštine NATO
Tirana, Albanija, 27-30. maj 2016. godine*

DELEGACIJA SKUPŠTINE CRNE GORE PRI PARLAMENTARNOJ SKUPŠTINI NATO

konstatovano da i dvadeset pet godina od raspada komunističke Jugoslavije, Zapadni Balkan i dalje predstavlja nedovršeni posao za Evropu te da se, i pored postojanja opšte saglasnosti da budućnost regiona leži u evropskim i evroatlantskim integracijama, uočava postojanje brojnih problema, međuetničkih podjela i nedostatak suštinskog društveno-ekonomskog napretka u pojedinim dijelovima regiona. S tim u vezi, specijalna izvjestiteljka ističe da su viši stepen stabilnosti i bezbjednosti regionu donijeli ulazak Albanije, Hrvatske i Slovenije u NATO kao i predstojećie članstvo Crne Gore, ali i da su izgledi za integraciju ostatka Zapadnog Balkana sumorni te da je sa navednim nužno dovesti u vezu teškoće lokalnih političara u rješavanju pitanja statusa i ustavnog uređenja te činjenicu da je sa druge strane, evroatlantska zajednica, posebno imajući u vidu današnje međunarodno okruženje pred izazovima sa istoka, jugoistoka i juga, umorna od daljeg širenja. Tokom rasprave je konstatovano brzo kretanje Crne Gore na putu integracija u NATO i Evropsku uniju i očekivani završetak pregovora sa NATO u narednih nekoliko mjeseci, te činjenica da su pregovori o pristupanju sa Evropskom unijom počeli 2012. godine i da je Crna Gora s tim u vezi ostvarila dobar napredak u nizu poglavlja, uključujući oblast poljoprivrede, energetike, socijalne i regionalne politike. Tokom rasprave, u kontekstu podrške javnosti za članstvo Crne Gore u NATO, Nacrtom izvještaja su predstavljene rezultati istraživanja sprovedenog u januaru 2016. godine, u kojem se navodi da 47,3 % građana Crne Gore podržava članstvo u NATO, 37.1 % se protivi dok je 15,6 % njih neodlučno, uz konstataciju da značajan doprinos rastu podrške za članstvo daje Odjeljenje za javnu diplomatiju NATO sa predstavnicima crnogorske vlasti i širokim spektrom partnera civilnog društva kroz aktivnu saradnju i realizaciju programa poput: posjeta sedištu NATO-a, organizacije seminara, okruglih stolova, radionica i edukativnih programa za mlade. Tokom rasprave na sjednici o Nacrtu izvještaja je bilo riječi i o humanitarnoj katastrofi sa kojom je Evropa suočena - velikim egzodusom stanovništva iz ratom razorenih država Bliskog istoka, koji ima direktan uticaj na zemlje Zapadnog Balkana. Iznijeto je i da se tokom 2015. godine za azil u Evropskoj uniji prijavilo približno 1,3 miliona ljudi, više od 700.000 djece prešlo trasu duž Zapadnog Balkana iz Grčke ka Centralnoj Evropi kao i da u prosjeku 2.000-3.000 izbjeglica svakog dana pređu granicu Bivše Jugoslovenske Republike Makedonije i Srbije krećući se ka Hrvatskoj i Mađarskoj, kojima se, uz pomoć međunarodnih organizacija, obezbjeđuju neophodni uslovi za privremeni boravak i to: kampovi za privremeni smeštaj, hrana, voda i medicinska pomoć. Tokom sjednice, u kontekstu rješavanja problema boraca na stranim ratištima, ocijenjeno je da evroatlantska zajednica mora poboljšati razmjenu informacija i ekspertize sa državama Zapadnog Balkana te da se zemlje regiona trebaju više fokusirati na preventivni rad i deradikalizacijne napore kao i da za postizanje trajnih rješenja za probleme u regionu veoma važnu ulogu imaju poboljšanje socijalno ekonomskih prilika i programi pomoći

*Proljećno zasjedanje Parlamentarne skupštine NATO
Tirana, Albanija, 27-30. maj 2016. godine*

DELEGACIJA SKUPŠTINE CRNE GORE PRI PARLAMENTARNOJ SKUPŠTINI NATO

s tim u vezi, posebno imajući u vidu značaj njegovanja regionalnih ekonomskih projekata i saradnje, uz uvažavanje postojećih potencijala koji bi mogli i trebali biti iskorišćeni za generisanje prosperiteta, zapošljavanje, podizanje obrazovanih kapaciteta i dr. U iznijetom kontekstu a u smjeru unaprjeđenja komunikacije, važnim su ocijenjeni dodatni naponi Euro-atlantske zajednice koji imaju za cilj pružanje slike i predstavljanje građanima regiona dobiti od saradnje sa Savezom, poput programa NATO Nauka za bezbjednost i drugih aktivnosti civilnog karaktera s tim u vezi. Na temelju sprovedene rasprave po temi, učesnici sjednice su konstatovali i potrebu da političari kroz komunikaciju sa građanima predstave nužnost sprovođenja aqius-a Zajednice u cilju podizanja životnog standarda i sprovođenja reformi i istakli da je navedeni proces jednako važan koliko i sam cilj.

Potom su delegati Parlamentarne skupštine NATO vodili raspravu o Nacrtu Izveštaja Podkomiteta za demokratsko upravljanje na temu: „Dva rata u Ukrajini: Zaštita nezavisnosti i implementacija stvarnih reformi“ izvjestioca za ovu priliku Lord Jopling-a iz Ujedinjenog Kraljevstva.

Usljedila je rasprava o Nacrtu izveštaja na temu: „Izgradnja euroatlantskih sposobnosti u borbi protiv terorizma i saradnja“ Generalnog izvjestioca Joelle Garriaud-Maylam iz Francuske, u kojem se navodi da su prijetnje terorističke organizacije Daesh i njenih saveznika, tokom 2015-2016. godine, dostigle novi nivo ozbiljnosti, uz podsjećanje na napade u Parizu u januaru i novembru 2015. godine, "Crni utorak" u Briselu, niz bombaških napada u Turskoj i tzv. "meke mete" u Sjevernoj Africi i Zalivu, obaranje aviona ruske aviokompanije na području Sinaja, koji ukazuju da aktivnosti ove terorističke organizacije imaju mnogo širu agendu koja prevazilazi uspostavljanje kalifata na Bliskom istoku. Ovom prilikom je konstatovano da teroristi povezani sa Daesh organizacijom za ciljeve biraju objekte koji simblišu način života građana na Zapadu poput: koncertnih dvorana, fudbalskih stadiona, prodavnica, restorana i javne površine koje okupljaju veći broj građana poput hotela, muzeja i sistema javnog prevoza, te da je jasno da teroristi imaju za cilj oduzimanje osjećaja sigurnosti građanima za nastavak redovnih, svakodnevnih aktivnosti. Tokom rasprave na sjednici, u kontekstu diskusije o odgovorima koje države pružaju na najnovije prijetnje, je konstatovano da isti varira širom evroatlantske zajednice, da opšti trend predstavljaju instrumenti poput: pooštavanja granične kontrole, jačanja elektronskog nadzora, obezbjeđenja dodatnih ovlašćenja organima za sprovođenje zakona, i povećanje vojnog prisustva i vojne akcije u afričkim i azijskim zemljama. S tim u vezi, Sjedinjene Američke Države razmatraju upotrebu "Kinetic" operacija Specijalnih snaga i bespilotnih letjelica kao ključne elemente strategije za borbu protiv terorizma. U kontekstu primjene sile u anti - terorističkim operacijama u inostranstvu Francuska predstavlja vodeću evropsku zemlju i nakon napada u Parizu je

*Proljećno zasjedanje Parlamentarne skupštine NATO
Tirana, Albanija, 27-30. maj 2016. godine*

DELEGACIJA SKUPŠTINE CRNE GORE PRI PARLAMENTARNOJ SKUPŠTINI NATO

rasporedila dodatnih 10.000 pripadnika službe za patroliranje u blizini vladinih institucija i znamenitosti, dok je Belgija opredjelila pola milijarde eura za dodatno patroliranje pripadnika snaga bezbjednosti, ojačavanje granice i hapšenja boraca koji se vraćaju sa stranih ratišta, iznijeto je tokom sjednice. Tokom rasprave je konstatovano i da su u ovom kontekstu Savjet Evrope i Evropski sud za ljudska prava napravili značajne iskorake, Sud je razvio zaštitne mehanizme koji imaju za cilj ograničenje mogućnosti zloupotrebe od strane bezbjednosnih agencija poput ograničenja trajanja prisluškivanja telefonskih komunikacija, utvrđivanja procedure za skladištenje podataka i definisanja okolnosti u kojima snimci moraju biti izbrisani. S tim u vezi, uloga parlamenta u vršenju demokratskog nadzora je ocijenjena ključnom, posredstvom radnog tijela kojeg čine predstavnici parlamentarne većine i opozicije, koji posjeduju bezbjednosne dozvole i imaju stručnu podršku kao značajnu komponentu efektivnih nacionalnih nadzornih tijela, uz podsticanje razmjene najboljih nacionalnih praksi u ovoj oblasti. Na bazi sprovedene rasprave po temi, zajednički je konstatovano da potpuno eliminisanje terorističkih prijetnji čak i sa dodatnim angažovanjem pripadnika policije i oružanih snaga i obezbjeđenim materijalnim sredstvima, predstavlja nemoguć zadatak, ali da s tim u vezi veoma značajnu komponentu predstavljaju zajedničke aktivnosti, poput usaglašavanja nacionalnih i međunarodnih napora, kombinovanje efikasne primjene zakona, efektivne granične kontrole i rada obavještajne službe, ostvarenje bliske međunarodne saradnje koje mogu dovesti do eliminisanja prijetnji ili uništavanja terorističkih i ekstremističkih mreža i svođenje ovih bezbjednosnih izazova na što niži nivo.

U okviru sjednice **Komiteta za nauku i tehnologiju** delegatima su se prezentacijama obratili: ministar energetike i industrije Republike Albanije Damian Gjirknuri na temu „Albanija može postati važno čvorište južnog gasnog koridora“, potom viši saradnik iz Centra za novu američku bezbjednost Elbridge A. Colby i Lukasz Kulesa, direktor za istraživanja iz Evropske mreže lidera na temu „Jačanje odvracanja, promocija kontrole naoružanja u Evropi“.

Usljedilo je predstavljanje Nacrta izveštaja na temu: “Budućnost savezničkih vazduhoplovnih sistema obavještavanja, nadzora i izviđanja (ISR)” Generalnog izvjestioca Phillipe Vitel-a iz Francuske koji je istakao da današnje bezbjednosno okruženje NATO karakterišu rastuća neizvjesnost, nestabilnost i rizici uz nametanje asimetričnih prijetnji kombinovanih sa konvencionalnim izazovima od strane potencijalnih protivnika. S tim u vezi, izvjestilac navodi da se na istočnom krilu NATO-a uočava vojno ustajanje Rusije i ilegalno pripojen Krim uz nastavak vojne agresije u istočnoj Ukrajini dok se na južnom krilu saveznici suočavaju sa rastućim prilivom stranih boraca i djelovanjem terorističke organizacije Daesh i drugih radikalnih ekstremističkih grupa. U tom kontekstu, napredni saveznički vazduhoplovni sistemi

*Proljećno zasjedanje Parlamentarne skupštine NATO
Tirana, Albanija, 27-30. maj 2016. godine*

DELEGACIJA SKUPŠTINE CRNE GORE PRI PARLAMENTARNOJ SKUPŠTINI NATO

obavještanja, nadzora i izviđanja, u cilju smanjenja neizvjesnosti i informisanja političkih i vojnih donosilaca odluka - kako na strateškom nivou tako i u konkretnim vojnim operacijama, postaju sve važniji. U kontekstu ove rasprave, učesnici sastanka su istakli da navedeni sistemi imaju za cilj prikupljanje podataka i informacija u cilju informisanja vojnih ili političkih donosilaca odluka, i to kontinuiranim praćenjem mete, na primjer vazdušnog prostora NATO kroz sistem nadzora ili ciljanu aktivnost baziranu na pružanju odgovora na određeno pitanje, poput pronalazjenja određenog broda na moru kroz postupak izviđanja. U Nacrtu izvještaja se konstatuje i da je povećana razmjena podataka, kao dio savezničkih ISR modela, dugo bio nedostižan cilj za NATO ali da su okolnosti danas izmijenjene navodeći primjer Strategijskog koncepta iz 2010. godine usvojenog na Lisabonskom samitu, koji je pozvao na povećanu razmjenu obavještajnih podataka u cilju boljeg predviđanja kriza i preduzimanja preventivnih aktivnosti s tim u vezi. U prilog iznijetom govori i odluka saveznika da nastave sa poboljšanjem političkog i vojnog aspekta doprinosa NATO-a da odvрати, odbrani, prekine i pruži zaštitu od opasnosti od terorizma, uključujući napredne tehnologije i veću razmjenu informacija i obavještajnih podataka. Tokom rasprave je iznijeto i da bezbjednosni problemi, nacionalne procedure i tehnološka ograničenja i dalje mogu predstavljati velike blokade za razmjenu obavještajnih podataka te da kroz uspostavu navedene sposobnosti NATO saveznici ISP podatke treba da dijele relativno neprimijetno, pomerajući princip od "potrebno da zna" do "potrebno da dijele". S tim u vezi, učesnici sjednice su zaključili da će NATO u cilju ostvarenja navedenog, olakšati obuku ISR stručnjaka, prilagoditi doktrine i procedure uz uspostavljanje održivih temelja komunikacionih i informacionih sistema, uz konstataciju da su u februaru 2016. godine, NATO snage za odgovor uspješno demonstrirale koncept ISR, što je obezbjedilo podršku ministara odbrane država članica NATO u pravcu inicijalne operativne sposobnosti navedenih sistema. Ovom prilikom, učesnici sjednice su zaključili da su rizici i prijetnje sa kojima se NATO suočava na kratkom i dugom roku složeni, da dolaze iz više pravaca i variraju u karakteristikama te da je s tim u vezi neophodno pohvaliti inicijativu NATO koja ima za cilj unaprjeđenje sistema obavještanja, nadzora i izviđanja u vazduhu i njihovu pravovremenu i kvalitetnu primjenu.

Delegati su potom diskutovali o Nacrtu specijalnog izvještaja „Izgradnja iranskog nuklearnog programa na dogovoru“, Specijalnog izvjestioca Osmana Askin Bak-a iz Turske.

Usljedilo je predstavljanje Nacrta izvještaja Podkomiteta o tehnološkim trendovima i bezbjednosti na temu: „Hemijski, biološki, radiološki i nuklearni (CRBN) terorizam: Uspon Daesh-a i budući izazovi“, izvjestiteljke Maria-e Martens iz Holandije koja je tekstom izvještaja obuhvatila analizu potencijanih CBRN terorista, ključnih

*Proljećno zasjedanje Parlamentarne skupštine NATO
Tirana, Albanija, 27-30. maj 2016. godine*

DELEGACIJA SKUPŠTINE CRNE GORE PRI PARLAMENTARNOJ SKUPŠTINI NATO

međunarodnih odgovora na terorističke prijetnje ove vrste, bezbjednost u svijetlu nauke i tehnologije razvoja s tim u vezi, i druga značajna pitanja iz predmetne oblasti. Izvjestiteljka je istakla da današnje najopasnije terorističke organizacije i pored činjenice da je kroz istoriju samo mali broj pojedinaca i nedržavnih činilaca pokušao da razvija hemijske, biološke, radiološke i nuklearne sposobnosti, iznose namjere za njihovim korišćenjem što se potvrđuje kroz upotrebu vojno hemijskog oružja na ratištima u Iraku i Siriji od strane nedržavnih činilaca po prvi put nakon više od 20 godina. S tim u vezi, posebno je naglašeno da ovakve aktivnosti u budućnosti mogu prourovokovati štete svjetskih razmjera, uslijed činjenice da su materijali za ovu vrstu oružja dostupni, akcije nebezbedne i okolnost da njima raspolazu pojedinci i grupe skromnog obrazovanja, određenog nivoa tehničke stručnosti i osposobljenosti u ambijentu povećanog nivoa razvoja nauke i tehnologije. Na bazi sprovedene rasprave po temi učesnici sjednice su zajednički konstatovali da je NATO i ranije zvanično potvrdio postojanje navedene rastuće prijetnje na Samitu u Velsu 2014. godine i iznijeli da "širenje nuklearnog oružja i drugog oružja za masovno uništenje (VMD) za države i nedržavne aktere i dalje predstavlja prijetnju za stanovništvo, teritoriju i snage. U zaključnom dijelu rasprave delegati su ocijenili i da za Parlamentarnu skupštinu NATO, koja predstavlja forum za transatlantsku raspravu na parlamentarnom nivou, pitanje aktuelnih terorističkih CBRN prijetnji treba da ostane otvoreno u cilju daljeg razmatranja i iznalaženja odgovora na navedene izazove.

Tokom sesije **Komiteta za odbranu i bezbjednost** učestvujući u raspravi "O aktuelnim nacionalnim i transnacionalnim bezbjednosnim izazovima" na bazi prezentacije ministrice odbrane Republike Albanije Mimi Kodheli, član Stalne delegacije Skupštine Crne Gore Obrad Mišo Stanišić se, između ostalog, zahvalio ministrici odbrane i susjednoj Albaniji na iskrenoj i kontinuiranoj pomoći Crnoj Gori na njenom putu za članstvo u NATO. Takođe se složio sa ministricom Kodeli i svima onima koji smatraju da je budućnost i drugih zemalja Zapadnog Balkana u kolektivnom sistemu bezbjednosti kakav je Sjeverno-atlantski Savez.

Usljedila je prezentacija višeg naučnog saradnika predstavnika Fondacije za strateška istraživanja Bruno Tertrais-a na temu „Izazovi sa juga“.

Učesnicima je potom predstavljen Nacrt izveštaja na temu "Novi odbrambeni imperativi: Implementacija obećanja datih u Velsu i očekivanja za Samit u Varšavi" Generalnog izvjestioca iz Kanade Joseph A. Day-a, u kojem je konstatovano da je bezbjednosni ambijent novijeg vremena pretrpio izmjene koje su uslovile da države članice NATO, nakon Samita u Velsu, predstave dva dokumenta - Akcioni plan spremnosti (RAP) i prateći budžetski dokument namjenjen njegovoj realizaciji, te da je gotovo dvije godine nakon ovog skupa nivo složenosti bezbjednosnog ambijenta, na

*Proljećno zasjedanje Parlamentarne skupštine NATO
Tirana, Albanija, 27-30. maj 2016. godine*

DELEGACIJA SKUPŠTINE CRNE GORE PRI PARLAMENTARNOJ SKUPŠTINI NATO

istoku i jugu, rastućeg karaktera, da utiče na nivo sigurnosti u Evropi te da je NATO suočen sa sve težim zadatkom podjele pažnje na pitanja kolektivne odbrane svojih istočnih teritorija i posljedica pogoršanja bezbjednosnog ambijenta duž južnog krila. Na bazi rasprave po temi delegati su istakli da najvažniji zadatak NATO saveza predstavlja obezbjeđenje zaštite državama članicama kroz odvracanje ili odbranu od mogućih prijetnji, dok je u kontekstu Akcionog plana spremnosti ponovljen stav sa Samita u Velsu 2014. u pravcu obezbjeđenja uvećanog prisustva rotirajućih NATO kopnenih, pomorskih i vazduhoplovnih snaga na području istoka.

Potom, delegati su vodili raspravu o Nacrtu izvještaja na temu "Misija NATO Odlučna podška 2016" Specijalnog izvjestioca Wolfgang Hellmich-a iz Njemačke.

Uslijedila je rasprava o Nacrtu Izvještaja o „NATO i budućoj ulozi pomorskih snaga“ izvjestiteljke Potkomiteta o budućim bezbjednosnim i odbrambenim sposobnostima Madeleine Moon iz Ujedinjenog Kraljevstva, koja je istakla da NATO kao pomorski savez kroz transatlantske veze kao najkonkretnije oblike djelovanja, predstavlja vitalno sredstvo razmjene između Evrope i Sjeverne Amerike, manje vidljivo ali jednako značajno sa djelovanjem vazduhoplovnih i kopnenih snaga kako kroz istoriju tako i u kontekstu nedavno sprovedenih operacija. Tokom diskusije je iznijeto i da se značaj pomorskih NATO snaga može posmatrati i izvan konteksta pružanja kolektivne odbrane tj. i u svojstvu važnog instrumenta u promociji i zaštiti političkih, ekonomskih i diplomatskih interesa posebno u eri povećanja strateškog nivoa konkurencije kada pomorske snage NATO država članica imaju ključni značaj za zaštitu i projekciju interesa Alijanse. Tokom diskusije po temi, u dijelu rasprave o ulozi mornarice za bezbjednost, učesnici sastanka su istakli da države članice, pojedinačno i kolektivno, na moru i kopnu u cilju zaštite savezničkih interesa, imaju tri osnovna zadatka: obezbjeđenje pomorske sigurnosti, manevar, i projekciju snage te da su, u kontekstu zaštite i projekcije savezničkih interesa, njihovi benefiti jasni posebno u dijelu odvracanja potencijalnih neprijatelja i preventivnog djelovanja, uz zaključak da su snage na moru od suštinskog značaja za NATO potencijal na svim nivoima. U dijelu zaključnih ocjena diskusije, delegati su posebno istakli važnost obezbjeđenja potrebnog nivoa spremnosti i jakih pomorskih snaga Alijanse kao ključnih zaštitnika savezničkih interesa, kroz programe opremanja postojećih snaga, visok nivo prilagodljivosti savremenim bezbjednosnim izazovima i njihovo uključenje u rješavanje svih vidova narušavanja sigurnosnog ambijenta.

Rad sastanka **Komiteta za ekonomiju i bezbjednost** otpočeo je prezentacijama ministra za ekonomski razvoj, trgovinu i preduzetništvo Albanije Milva Ikonimi-a o „Ekonomskoj situaciju u Albaniji i na širem području Zapadnog Balkana“ i šefa

*Proljećno zasjedanje Parlamentarne skupštine NATO
Tirana, Albanija, 27-30. maj 2016. godine*

DELEGACIJA SKUPŠTINE CRNE GORE PRI PARLAMENTARNOJ SKUPŠTINI NATO

Odeljenja za međunarodne migracije OECD Jean-Christophe Dumont-a na temu „Ekonomska dimenzija migracijske krize“.

Usljedilo je predstavljanje Nacrta Generalnog izvještaja na temu „Budžetske implikacije novih izazova za trans-atlantsku bezbjednost“ izvjestiteljke Jean-Marie Bockel iz Francuske, u kojem je, imajući u vidu da se bezbjednosni pejzaž u Evropi i šire brzo mijenja, istakla potrebu za obezbjeđenjem dovoljnih izdvajanja za sektor odbrane u cilju adekvatnog suprotstavljanja promjenama, a iznijeto potkrijepila prognozama analitičara u pravcu rastućih trendova i većje potrošnje tokom predstojeće 2017.godine. Ovom prilikom, na bazi podsjećanja Generalnog izvjestioca na stav Saveznica sa Samita u Velsu o postojanju potrebe za dostizanje standarda izdvajanja od 2% i uz godišnje preispitivanje nivoa napretka, učesnici sastanka su zajednički konstatovali da je u kontekstu poboljšanja nivoa vojne sposobnosti država članica NATO, i pored uslovljenosti strateškom realnošću, ovom pitanju neophodno posvetiti punu pažnju kroz povećanje nivoa potrošnje država članica za sektor odbrane i pružanje adekvatnog odgovora na bezbjednosne izazove današnjice. Dio diskusije tokom sjednice bio je posvećen pitanju pravovremene primjene vojnih programa koja, u vremenu pomjeranja strateških realnosti i političke i ekonomske nezvjesnosti, u mnogome zavisi od upravljanja troškovima i da, kao takva, i pored optimalnog planiranja potrošnje za sektor odbrane, opterećuje zakonodavnu djelatnost država članica. Na bazi sprovedene rasprave o tekstu Nacrta izvještaja, učesnici sjednice su, između ostalog, zajednički konstatovali važnost uspostavljanja ravnoteže između saradnje u oblasti odbrane država članica NATO i zaštite nacionalnog suvereniteta i nacionalnih tržišta, kroz grupisanje saveznica sa zajedničkim strateškim pogledom u cilju iznalaženja rješenja za uštedu troškova na kolektivnoj osnovi te obezbjeđenja budžetske sigurnosti i dobiti za sve.

Usljedilo je predstavljanje Nacrta izvještaja Podkomiteta o transatlantskim ekonomskim odnosima izvjestioca Ossur Skarphedinsson sa Islanda na temu “Ekonomske i bezbjednosne posljedice migracijske krize”.

Potom, pažnja delegata je bila usmjerena na Nacrt izvještaja na temu: “Veza između korupcije i bezbjednosti”, izvjestioca Podkomiteta o tranziciji i razvoju Richard Benyon-a iz Ujedinjenog Kraljevstva u kojem je istakao da u kontekstu razmatranja odnosa bezbjednosti i ekonomske komponente društvene realnosti između korupcije, nesigurnosti i konflikta postoji neraskidiva veza, te da u određenim slučajevima koruptivni oblici ponašanja mogu dovesti do ugrožavanja rada državnih organa i institucija stvarajući društveni i politički ambijent sa prazninama. S tim u vezi, stručnjaci prave razliku između svakodnevne i elitne korupcije, od kojih se prva često naziva sitna korupcija i u početku nema primjetan uticaj na makroekonomsku

*Proljećno zasjedanje Parlamentarne skupštine NATO
Tirana, Albanija, 27-30. maj 2016. godine*

DELEGACIJA SKUPŠTINE CRNE GORE PRI PARLAMENTARNOJ SKUPŠTINI NATO

situaciju u zemlji, ali predstavlja opterećenje za siromašne i stvara cinizam prema političkom procesu, dok drugi oblik predstavlja sistemski viši nivo korupcije koji ima tendenciju da pogorša ravnopravne raspodjele ograničenih javnih resursa, sa efektima koji se prelivaju u privatne privrede. Izvjestilac navodi i da kako nasilni sukob i rat predstavljaju prevashodno unutrašnje a ne međudržavne pojave to je koruptivni oblik ponašanja postao jedan od ključnih katalizatora za ovu vrstu nasilja i predstavlja manjkavost države, dok za međunarodnu zajednicu kao nebezbedan ambijent ozbiljnu opasnost. U nastavku rasprave po ovoj temi, učesnici sjednice su na planu borbe protiv korupcije i ulaganja napora u cilju eliminisanja pojava pranja prihoda kroz koruptivne aktivnosti, snaženje zakonske regulative i obezbeđenje implementacije duha zakona u državama pogođenim ovim pojavama, konstatovali neophodnost nastavka angažmana međunarodne zajednice. Tokom rasprave je ocijenjeno i da Parlamentarna skupština NATO-a posjeduje dugogodišnje iskustvo u radu sa zemljama u procesu demokratske i tržišne tranzicije tokom koje je uspostavila forum za razmjenu iskustava o političkim pitanjima koja oblikuju bezbednosni pejzaž, sa kakvom praksom je potrebno i nastaviti. S tim u vezi, poseban osvrt je učinjen na pitanje djeljenja lekcija o borbi protiv korupcije u sektoru odbrane i javnoj upravi koje, kao takve, trebaju ostati prioriteta tema u aktivnostima poput Rose-Roth seminara i drugim programima parlamentarne skupštinske obuke. U zaključom dijelu rasprave po ovoj temi, a imajući u vidu domašaje koruptivnih oblika ponašanja, učesnici sjednice su posebno važnim ocijenili da je svim akterima društvene zajednice posvećenim transparentnosti i odgovornosti, međunarodna podrška od izuzene važnosti i da kao takva treba da ostane prioritet za izgradnju i očuvanje demokratskog ambijenta ne samo na nacionalnom već i globalnom planu, jer destabilizacija kao rezultat koruptivnih djelatnosti predstavlja pojavu sa dalekosežnim lošim posljedicama.

Četvrtog dana zasijedanja, 30. maja 2016. godine, održana je Plenarna sjednica tokom koje su se učesnicima obratili: Michael Turner, predsjednik Parlamentarne skupštine NATO-a; Ilir Meta, predsjednik Parlamenta Republike Albanije; Edi Rama, predsjednik Vlade Republike Albanije; Milo Đukanović, predsjednik Vlade Crne Gore i ambasador Alexander Wershbaw, zamjenik generalnog sekretara NATO-a, nakon koje je realizovana diskusija učesnika sjednice bazirana na postavljenim pitanjima.

Predsjednik Vlade Crne Gore Milo Đukanović u svom izlaganju, između ostalog, je istakao da imajući u vidu da euro i euro atlantke integracije predstavljaju strateške prioritete Crne Gore, potpisivanje Pristupnog protokola predstavlja jedan od najznačajnijih uspjeha u protekloj deceniji za našu državu i potvrdu Alijanse da je Crna Gora u proteklom periodu predano i posvećeno radila na ostvarenju postavljenog cilja da postane dio porodice NATO zemalja članica.

*Proljeće no zasijedanje Parlamentarne skupštine NATO
Tirana, Albanija, 27-30. maj 2016. godine*

**DELEGACIJA SKUPŠTINE CRNE GORE
PRI PARLAMENTARNOJ SKUPŠTINI NATO**

Kako članstvo u Evropsku uniju i NATO predstavljaju drugo ime za stabilnost i prosperitet u regionu, Crna Gora će nastaviti sa ulaganjem napora za izgradnju dobrosusjedskih odnosa i regionalne saradnje a postajanjem dijela zajednice NATO zemalja, kao najsigurnijeg okvira za stabilnost i sigurnost na Balkanu, nastaviće sa pružanjem doprinosa regionalnoj bezbjednosti u Evropi.

S tim u vezi, posebno je naglasio je da je Crna Gora spremna sa pružanjem daljeg doprinosa sistemu kolektivne bezbjednosti i da NATO u Crnoj Gori ima pouzdanog partnera i prijatelja.

Crna Gora će u predstojećem periodu nastaviti sa predanim radom koji će budućim generacijama osigurati stabilnost i prosperitet, zaključio je Đukanović.

Usljedilo je izjašnjenje delegata o predlozima finansijskih dokumenata nakon prezentacije blagajnika Parlamentarne skupštine NATO Marc Angel-a i pojašnjenja pruženih s tim u vezi.

U završnom dijelu sjednice, na temelju sprovedene diskusije, uslijedilo je izjašnjenje učesnika o Nacrtu deklaracije "Jedinstvena i odlučna NATO agenda za Samit u Varšavi".

Potom je predsjedavajući uz konstataciju da je dnevni red iscrpljen i ocjenu da je Proljećnje zasijedanje Parlamentarne skupštine NATO u 2016. godini uspješno realizovano, čestitao učesnicima na pruženom doprinosu, uputio poziv za učešće u radu 62. Godišnjeg zasijedanja, koje će biti održano u periodu od 18-21. novembra 2016. godine, u Istanbulu u Turskoj, i zaključio rad Plenarne sjednice.

PRIPREMILA:

sekretar delegacije

Zorana Baćović

ČLAN DELEGACIJE

Obrad Mišo Stanišić, s.r.

*Proljećno zasijedanje Parlamentarne skupštine NATO
Tirana, Albanija, 27-30. maj 2016. godine*